

Katowice, dnia 26 sierpnia 2014 r.

KMP.573.35.2014.MK1

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach - Zdroju
(wyciąg)**

1. Wstęp.

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej: OPCAT) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 1 - 2 kwietnia 2014 r., do Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach – Zdroju (zwanego dalej placówką, Zakładem lub ZP) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem): Karolina Goral (pedagog resocjalizacyjny), Marcin Kusy, Wojciech Sadownik, Michał Kleszcz (prawnicy).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania nieletnich i dokonanie oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji dokonano następujących czynności:

- przeprowadzono rozmowy z panem Jackiem Parańskim – dyrektorem ZP w Jerzmanowicach - Zdroju oraz z personelem placówki;
- dokonano oglądu terenu Zakładu oraz pomieszczeń użytkowanych przez wychowanków, w tym: sypialni, świetlic, izb przejściowych, izb izolacyjnych, izby chorych, klas lekcyjnych, warsztatów, sanitariatów, ambulatorium, biblioteki, sali gimnastycznej;
- przeprowadzono na osobności rozmowy z wychowankami;
- zapoznano się na miejscu z wybraną dokumentacją związaną z funkcjonowaniem placówki.

W trakcie wizytacji sporządzono dokumentację fotograficzną.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali kierownictwu Zakładu oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji, analizie poddano m.in.:

- regulaminy: Zakładu, izby chorych, izby przejściowej, odwiedzin;
- procedury: stosowania środków przymusu bezpośredniego, przyjęcia nowego wychowanka, postępowania w przypadku wydarzeń nadzwyczajnych (kryzysowych), kontroli pomieszczeń i nadzoru zabezpieczeń wewnętrznych i zewnętrznych budynków i terenu zewnętrznego, składania skarg i wniosków, pełnienia dyżuru nocnego, postępowania w przypadku zachowania uniemożliwiającego prowadzenie zajęć, zapobiegania wnoszenia na teren zakładu narkotyków;
- wykazy imprez, w których uczestniczą wychowankowie;
- protokół kontroli, przeprowadzonej przez Przewodniczącą Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Złotoryi w dniu 13 maja 2013 r.;
- protokół kontroli, przeprowadzonej w dniu 13 grudnia 2013 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Złotoryi.

2. Charakterystyka placówki

Zakład Poprawczy w Jerzmanicach - Zdroju jest zakładem resocjalizacyjnym o charakterze półotwartym, przeznaczonym dla 72 nieletnich chłopców. Organem założycielskim i sprawującym nadzór zwierzchni jest Minister Sprawiedliwości. Organem sprawującym bezpośredni nadzór nad Zakładem w zakresie administracji jest Prezes Sądu Okręgowego w Legnicy. Nadzór pedagogiczny w zakresie nauczania przedmiotów ogólnokształcących sprawuje Dolnośląski Kurator Oświaty.

W dniu wizytacji stan ewidencyjny nieletnich wynosił 44, zaś faktycznie w Zakładzie przebywało 41 wychowanków (1 przebywał na niepowrocie, 1 został czasowo przeniesiony do Zakładu Poprawczego w Pszczynie w związku z udziałem w toczącym się postępowaniu sądowym, 1 został umieszczony poza Zakładem na podstawie art. 90 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich [(Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178 z późn. zm.) dalej: u.p.n.]. W dniach wizytacji w Zakładzie funkcjonowało 5 grup wychowawczych.

3. Personel placówki

W skład kadry placówki wchodzi m.in.: dyrektor Zakładu, dyrektor szkoły, kierownik internatu, kierownik warsztatów, 18 wychowawców, 6 nauczycieli, 7 nauczycieli zawodu, pedagog, psycholog, kapelan, pielęgniarka, a także 16 pracowników ochrony.

Według informacji uzyskanej od dyrektora Zakładu, w stosunku do pracowników placówki nie były prowadzone postępowania dyscyplinarne ani karne związane z naruszeniem praw wychowanków.

Personel ZP legitymuje się odpowiednim kierunkowym wykształceniem, które jest wymagane do wykonywania określonych zadań związanych z nauczaniem i sprawowaniem pieczy nad wychowankami placówki. Ponadto kadra Zakładu uczestniczyła w szkoleniach wewnętrznych (m.in. z zakresu: podstaw prawnych stosowania środków przymusu bezpośredniego, połączonego z praktycznym pokazem ich stosowania, praw i obowiązków wychowanków, stosowania obowiązujących w placówce procedur) i zewnętrznych (m.in. programie Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącym podnoszenia kwalifikacji zawodowych kluczowych pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych). Zdaniem przedstawicieli KMP tematykę szkoleń warto rozszerzyć na zakres stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz udzielanie pierwszej pomocy. Ponadto personelowi należy zapewnić także szkolenia z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym, na co wskazuje pkt 85 *Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113)* stanowiący, iż *personelowi pracującemu z nieletnimi pozbawionymi wolności, umożliwia się systematycznie szkolenia z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm.*

Analizując skład personelu wizytowanej placówki pod względem balansu płci zauważyć należy, iż dominuje personel męski. Niemniej jednak, kobiety mają również bezpośredni udział w oddziaływaniach dydaktyczno-wychowawczych oraz psychologicznych realizowanych w placówce. Warto w tym miejscu przytoczyć stanowisko Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (dalej: CPT) dotyczące zróżnicowania personelu pod względem płci. Zgodnie z nim taka niejednorodność płci stanowi kolejne zabezpieczenie przed złym traktowaniem w miejscach pozbawienia wolności, szczególnie jeśli chodzi o nieletnich: *Obecność personelu zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej może mieć korzystny wpływ tak w sensie etosu opiekuńczego, jak i w sprzyjaniu poczuciu normalności w miejscu pozbawienia*

wolności i ma to pozytywny wpływ na pracę z wychowankami (Fragment Dziewiątego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (99) 12]).

4. Warunki bytowe

Na terenie Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach – Zdroju znajdują się budynki: internatu, szkoły, warsztatów, sala gimnastyczna oraz budynek administracji.

Internat mieści się w 3 – piętrowym budynku. W każdej grupie wychowawczej do dyspozycji nieletnich przeznaczono 2 świetlice, 2 łazienki, 2 toalety, pomieszczenia gospodarcze (z dostępną dla wychowanków pralką), a także sypialnie urządzone w sposób umożliwiający odpoczynek. Pokoje wychowanków wyposażono w tapczany, szafki na rzeczy podręczne, półki ścienne, kwietniki. Wychowankom umożliwia się również wprowadzanie indywidualnych elementów wystroju wnętrza, takich jak plakaty, zdjęcia itp. W dniach wizytacji wszystkie opisywane pomieszczenia były czyste i zadbane, również stan techniczny mebli, ścian i podłóg nie wzbudził zastrzeżeń wizytujących.

Placówka dysponuje znacznym zapleczem lokalowym do zajęć sportowych. Posiada m.in. boiska do piłki nożnej, siatkowej, siatkówki plażowej, kort tenisowy oraz dużą salę sportową, wykorzystywaną również przy organizacji imprez okolicznościowych. Wychowankowie w trakcie rozmów z pracownikami Mechanizmu pozytywnie oceniali infrastrukturę sportową.

Szkoła znajduje się w odrębnym budynku, w którym oprócz sal lekcyjnych usytuowano również punkt biblioteczny.

Msze święte odbywają się w wyodrębnionej na terenie placówki kaplicy.

W zakresie warunków bytowych, wychowankowie, z którymi przedstawiciele Mechanizmu przeprowadzili rozmowy, wskazywali jedynie na zbyt małe porcje wydawanych posiłków. Dyrektor placówki wyjaśnił przedstawicielom KMP, iż wydawane porcje żywnościowe są odpowiedniej wielkości. Wskazał również, iż wychowankowie między posiłkami mają dostęp do chleba, z czego korzystają, a pobrane i niezjedzone przez nich porcje często są wyrzucane.

Placówka dysponuje dwoma izbami izolacyjnymi oraz trzema izbami przejściowymi. W wymienionych salach umieszczono materace oraz wyodrębniono sanitariaty, wyposażone w sedes i umywalkę. Zastrzeżenia wizytujących wzbudził fakt braku wyposażenia izb izolacyjnych w stoliki i krzesła. Przedstawiciele Mechanizmu podkreślają, iż uniemożliwienie

wychowankowi korzystania z mebli, takich jak krzesło i stolik, podczas spożywania posiłków jest poniżającym traktowaniem. Zgodnie z Regułą 31 Narodów Zjednoczonych dotyczącą Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/11) *Nieletnim pozbawionym wolności przysługuje prawo do takich warunków i wyposażenia w zakładzie, które zapewniają im zaspokojenie potrzeb zdrowotnych i godności ludzkiej.* Podkreślenia wymaga także fakt, iż zgodnie ze stanowiskiem CPT *miejsca, w których młode osoby śpią i prowadzą aktywność życiową powinny być – oprócz odpowiedniej wielkości, oświetlenia i wentylacji – właściwie umeblowane, dobrze urządzone i dostarczać odpowiednich wrażeń wzrokowych. Młodym ludziom powinno się pozwolić na przechowywanie rozsądnej ilości rzeczy osobistych, jeśli przeciwko temu nie przemawiają przeważające względy bezpieczeństwa* (Fragment Dziewiątego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (99) 12]). Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają dostosowanie izby izolacyjnej do warunków, o których mówi Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom.

W placówce zainstalowano monitoring wizyjny. Jego zasięgiem objęty jest teren na zewnątrz budynków oraz następujące pomieszczenia: ciągi komunikacyjne, izby przejściowe, izby chorych, izba izolacyjna, teren szkoły, warsztaty kamieniarskie. Obserwacje za pomocą monitoringu prowadzą pracownicy ochrony przebywający na terenie dyżurek przy bramie wjazdowej do placówki oraz w internacie. Nagrania monitoringu przechowywane są przez okres około dwóch tygodni. Zastrzeżenia przedstawicieli KMP wzbudził fakt, iż monitory, na których wyświetlany jest podgląd z monitoringu w dyżurce strażnika znajdującej się obok pomieszczenia stołówki, ustawione były w sposób umożliwiający wychowankom obserwację tego obrazu. Zastrzeżenie to zostało przedstawione w trakcie podsumowania wizytacji dyrektorowi placówki, który stwierdził, że monitory zostaną przestawione w sposób uniemożliwiający wychowankom zapoznanie się z wyświetlanym na nich obrazem.

5. Dostosowanie placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji pragną zauważyć, iż Zakład Poprawczy w Jerzmanicach - Zdroju nie jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Podkreślić należy, iż specyfika Zakładu Poprawczego daje podstawy do uznania, że do grona wychowanków dołączyć może osoba np. poruszająca się na wózku inwalidzkim. W aktualnym stanie nie będzie ona mogła korzystać z urządzeń

sanitarnych czy też samodzielnie poruszać się po terenie placówki. Zdaniem pracowników Mechanizmu, niezbędne jest dostosowanie do potrzeb tych osób przynajmniej jednego pokoju mieszkalnego oraz sanitariatów, a także montaż urządzeń umożliwiających przemieszczanie się pomiędzy piętrami budynku z uwagi na brak windy.

Wskazać należy również, że uwzględnienie dostosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych jest konieczne, ponieważ, zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475), osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Ponadto w dniu 6 września 2012 r. Polska ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169) zobowiązującą do umożliwienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich jego sferach. Wobec powyższego wszelkie instytucje państwowe winny podejmować działania ukierunkowane na urzeczywistnienie praw osób z niepełnosprawnością.

6. Traktowanie nieletnich przez personel wizytowanej placówki

W okresie od 1 stycznia 2013 r. do dnia wizytacji raz stosowano środek przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej. W dniu 21 października 2013 r., w trakcie przerwy szkolnej, grupa wychowanków, poprzez działanie polegające na tłuczeniu szyb w pomieszczeniach szkoły oraz rzucaniu przedmiotami w stronę pokoju nauczycielskiego, wywołała interwencję strażnika, który następnie został przez nich pobity drewnianą pałąką i pięściami. Po oddzieleniu sprawców incydentu od pozostałych wychowanków, wobec utrzymującej się, pomimo przeprowadzanych negocjacji, agresji, zostali wezwani funkcjonariusze Policji, którzy dokonali ich obezwładnienia. Analiza dokumentacji z zastosowania ww. środka nie budzi zastrzeżeń pracowników KMP.

Pozostałymi zdarzeniami nadzwyczajnymi, mającymi miejsce w wymienionym okresie, była ucieczka oraz ucieczka zbiorowa trzech wychowanków.

Podopieczni, z którymi rozmawiali przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji, pozytywnie oceniali relacje między nimi a wychowawcami i nauczycielami. Rozmówcy wskazywali, iż czują się bezpiecznie w ZP, a także to, iż mają wśród personelu osoby zaufane (w większości przypadków wskazywano kierownika internatu oraz dyrektora

placówki). Co istotne, część wychowanków wskazała, że pobyt w placówce zmienił ich na lepsze.

W trakcie analizy dokumentacji Zakładu pracownicy KMP zwrócili uwagę, iż w 5 przypadkach pobyt wychowanków w izbie przejściowej trwał dłużej niż określony w § 44 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. z 2001 r. nr 124, poz. 1359) maksymalny okres 14 dni. Fakt ten dotyczył następujących wychowanków:

- *dane usunięto*, przebywającego w izbie przejściowej od 13 lutego 2014 r. do 28 lutego 2014 r. Dyrektor placówki poinformował przedstawicieli KMP, iż przedłużony pobyt wychowanka (umieszczonego w izbie przejściowej po powrocie z ucieczki) był konieczny z uwagi na jego konflikt z grupą wychowawczą oraz potrzebę zapewnienia mu bezpieczeństwa;

- *dane usunięto* – przebywającego w izbie przejściowej od 12 grudnia 2013 r. do 7 stycznia 2014 r. – również w tym przypadku dyrektor wskazał, iż zaistniały stan rzeczy był konieczny ze względu na potrzebę zapewnienia wychowankowi bezpieczeństwa po powrocie do Zakładu w związku z uchyleniem wobec niego tymczasowego aresztowania i skonfliktowanie z pozostałymi wychowankami;

- *dane usunięto* i *dane usunięto* – przebywających w izbie przejściowej odpowiednio od 18 października 2013 r. do 4 listopada 2013 r. oraz od 11 marca 2013 r. do 30 marca 2013 r. - według wyjaśnień dyrektora dłuższy niż 14 - dniowy pobyt wychowanków spowodowany był względami zdrowotnymi. Dyrektor wskazał również, iż, ze względu na niewielką liczbę strażników, nie ma możliwości umieszczenia jednego wychowanka w izbie chorych i oddelegowania do nadzoru nad nim pracownika ochrony. Zdaniem pracowników KMP, wskazane jest prowadzenie odrębnej ewidencji wychowanków chorych – dyrektor Zakładu poinformował w trakcie wstępnego podsumowania wizytacji, iż taka dokumentacja zostanie stworzona.

Zastrzeżenia wizytujących wzbudził również fakt, iż wychowankowie przebywający w izbie przejściowej ubrani byli w piżamę, w której przebywali przez całą dobę. Mając na uwadze, że praktyka ta ma charakter stygmatyzujący, przedstawiciele KMP zalecają wydawanie wychowankom umieszczanym w izbie przejściowej odzieży.

Zgodnie z *Procedurą składania skarg przez wychowanków Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach - Zdroju*, każdy wychowanek, w przypadku naruszenia jego praw, może złożyć skargę do dyrektora placówki, według wzoru stanowiącego załącznik do wymienionej

procedury. Przedstawiciele KMP pozytywnie oceniają fakt, iż procedura ta zawiera również wykaz adresów instytucji, do których wychowanek może zwrócić się w przypadku niezgadzenia się ze sposobem rozpatrzenia jego skargi, a także informację, iż wymienione adresy wywieszane są na terenie każdej z grup wychowawczych.

W placówce nie funkcjonuje samorząd wychowanków. W ocenie pracowników KMP warto rozważyć stworzenie ww. samorządu, celem kształtowania w nieletnich poczucia samorządności, umiejętności współdziałania, przyjmowania współodpowiedzialności za grupę i jednostkę oraz rozwijania demokratycznych form współżycia.

7. Dyscyplinowanie

Przedstawiciele KMP pozytywnie ocenili fakt, iż wychowankowie są częściej nagradzani, aniżeli karani (w 2013 r. wymierzono 48 środków dyscyplinujących, udzielono 70 nagród, a w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 2 kwietnia 2014 r. – 13 kar i 20 nagród). Wizytujący nie sformułowali również uwag odnośnie treści *Procedury udzielania nagród i środków dyscyplinarnych*.

W trakcie przeprowadzonych z pracownikami Mechanizmu rozmów, wychowankowie nie zgłosili uwag w przedmiocie dyscyplinowania. Wizytujący pozytywnie ocenili fakt, iż każdy ukarany dyscyplinarnie wychowanek ma możliwość rozmowy z psychologiem na temat zasadności przesłanek ukarania oraz sposobów zmiany swojego zachowania.

8. Prawo do informacji

W wizytowanym Zakładzie jest respektowane prawo wychowanka do informacji. Zgodnie z *Procedurą przyjęcia do Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach - Zdroju nowego wychowanka*, nieletniego przyjmuje do Zakładu dyrektor i przeprowadza z nim rozmowę, podczas której wstępnie zapoznaje go z przysługującymi mu prawami i ciążącymi na nim obowiązkami oraz warunkami pobytu w Zakładzie. Po wyjściu z izby przejściowej do grupy wychowawczej wychowanek zostaje szczegółowo zapoznany ze swoimi prawami i obowiązkami przez wychowawcę – patrona. Akta osobowe wychowanków zawierają podpisane przez nich oświadczenia o poinformowaniu ich o przysługujących im prawach.

Regulaminy oraz informacje na temat praw i obowiązków wychowanków oraz adresów instytucji stojących na straży praw (Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Dziecka – wraz z bezpłatnymi infoliniami, Sądu Rejonowego, Helsińskiej Fundacji Praw

Człowieka, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) wywieszane są w ogólnodostępnych miejscach.

Wychowankowie w rozmowach indywidualnych wykazywali się wiedzą na temat swoich praw i obowiązków oraz procedur obowiązujących w placówce.

9. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Wychowankowie mogą utrzymywać kontakt z osobami spoza Zakładu w formie listów, telefonów oraz odwiedzin.

Zgodnie z *Regulaminem odwiedzin nieletniego* odwiedziny odbywają się w każdą niedzielę i święta w godzinach od 10:00 do 13:15 w stołówce zakładowej. Za zgodą dyrektora Zakładu lub osoby przez niego wyznaczonej, mogą one być przedłużone, odbyć się w innych godzinach lub innym dniu tygodnia. Do kręgu osób mogących odwiedzać nieletniego zaliczeni zostali: rodzice, prawni opiekunowie, rodzeństwo, dziadkowie. Odwiedziny osób z dalszej rodziny oraz osób spoza rodziny możliwe są po uzyskaniu zgody dyrektora Zakładu lub osoby przez niego upoważnionej.

Warto w tym miejscu wskazać, iż poruszając kwestię kontaktów nieletnich ze światem zewnętrznym art. 66 § 4 u.p.n. posługuje się pojęciem *osób spoza zakładu*, nie różnicując ich na rodzinę i osoby niebędące rodziną. Wobec powyższego, wprowadzanie ograniczeń kontaktowania się wychowanków z określoną grupą osób, narusza obowiązujące przepisy. Należy również podkreślić, iż zgodnie z Rezolucją ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. *osoba aresztowana lub uwięziona będzie miała prawo do widzeń oraz do utrzymania korespondencji, w szczególności z członkami własnej rodziny, oraz będą jej przyznane odpowiednie możliwości kontaktowania się ze światem zewnętrznym, na rozsądnych warunkach oraz z uwzględnieniem ograniczeń określonych przez przepisy prawa lub zgodne z prawem regulacje*¹.

Korespondencja przychodząca do nieletnich, zgodnie z informacją dyrektora, podlega sprawdzeniu w obecności nieletnich pod względem zawartości. Niektóre listy są również czytane przez pracowników Zakładu. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zgodnie z art. 66 § 3 u.p.n korespondencja nieletniego może być kontrolowana przez dyrektora Zakładu, placówki lub schroniska bądź przez upoważnionego przez niego pracownika pedagogicznego

¹ Zasada 19 (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych ONZ 43/173).

wyłącznie w przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, iż zawiera ona treści godzące w porządek prawny, bezpieczeństwo Zakładu, placówki lub schroniska, w zasady moralności publicznej bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub resocjalizacji nieletniego. Przepis ten tym samym nie daje podstaw do prewencyjnej kontroli całości korespondencji wychowanka. Ponadto, w przypadku zatrzymania korespondencji należy **zawiadomić sąd rodzinny**, podając powody takiej decyzji, a także pouczyć wychowanka o prawie złożenia na nią zażalenia. Mając na uwadze brak dokonywania wskazanego zawiadomienia przez personel placówki, przedstawiciele KMP zalecają dokonywanie kontroli korespondencji zgodnie z przepisami u.p.n.

10. Prawo do ochrony zdrowia

Opiekę medyczną nad nieletnimi sprawuje lekarz pediatra, zatrudniony w wymiarze ½ etatu. Świadczy on pracę we wtorki i piątki, jest również dostępny na wezwanie w razie pilnej potrzeby. Placówka zatrudnia również pielęgniarkę (pełny etat) oraz stomatologa ¼ etatu. Psychiatra świadczy usługi 2 razy w tygodniu. Ponadto na konsultacje specjalistyczne nieletni dowożeni są do szpitala w Złotoryi.

Zakład dysponuje, znajdującymi się w odrębnym budynku gabinetami: lekarskim i stomatologicznym oraz dwoma izbami chorych. W dniu wizytacji nie przebywał w nich żaden wychowanek.

Zgodnie z *Procedurą przyjęcia do Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach – Zdroju nowego wychowanka*, badaniom lekarskim poddawany jest każdy nowo przybyły wychowanek. Pracownicy KMP pozytywnie ocenili fakt, iż nowo przybyły wychowanek obligatoryjnie badany jest również przez psychiatrę.

11. Prawo do edukacji

Nieletni przebywający w Zakładzie Poprawczym w Jerzmanicach - Zdroju mogą kontynuować edukację w gimnazjum oraz zasadniczej szkole zawodowej, przygotowującej do zawodu stolarza, ślusarza, cieśli, murarza, kamieniarza oraz malarza – tapeciarza.

Integralnym działem szkół są warsztaty: malarski, ślusarski, stolarski i kamieniarski, których podstawowym zadaniem jest nauka, kształtowanie umiejętności zawodowych wychowanków i wdrażanie ich do pracy zawodowej. Placówka, w ramach programu „Kapitał

ludzki”, organizuje również dla wychowanków kursy. Należy tu wymienić kursy: operatora wózka jeźdźnego, spawacza z uprawnieniami euro, prawa jazdy kategorii „B”. Możliwość wzięcia udziału w wymienionych kursach została pozytywnie oceniona przez wychowanków w trakcie przeprowadzonych rozmów – wskazywali oni, iż, w ich ocenie, zwiększą one szanse na znalezienie przez nich pracy po opuszczeniu Zakładu. Wychowankowie w godzinach popołudniowych mają zapewnione zajęcia wyrównawcze i pomoc w odrabianiu lekcji. Mogą również korzystać z biblioteki szkolnej.

Wyposażenie szkoły należy ocenić jako dobre: klasy zaopatrzone są w niezbędne materiały dydaktyczne i multimedialne (sala multimedialna). Wyposażenie pomieszczeń warsztatów (stolarskiego, ciesielskiego, ślusarskiego oraz jedyne w Polsce warsztatu kamieniarskiego) również zostało pozytywnie ocenione przez wizytujących. W rozmowach indywidualnych wychowankowie nie zgłaszali żadnych uwag odnośnie realizacji ich prawa do edukacji.

12. Prawo do wypoczynku i rekreacji

Z informacji uzyskanych od pracowników placówki, jak również wychowanków wynika, że mają oni zapewnioną bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych. Warto wymienić w tym miejscu zajęcia socjoterapeutyczne (warsztaty integracyjne dla młodzieży „Razem”), zajęcia w ramach kółka plastycznego i teatralnego.

Spośród imprez o charakterze ogólnozakładowym, w których wychowankowie uczestniczyli w okresie od 1 stycznia 2013 r. do dnia wizytacji, a także objętych harmonogramem na rok 2014, wymienić należy liczne konkursy i turnieje (m.in. Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Człowiek przyjacielem swojego otoczenia”, konkursy plastyczne „Dzień Niepodległości”, „Walentynki”, konkurs poetycki „Dzień Matki”, mistrzostwa Zakładu o tytuł najsprawniejszego wychowanka, turnieje multimedialne – gra w piłkę nożną oraz rajd samochodowy, quiz intelektualny, mistrzostwa w piłce siatkowej, koszykowej i nożnej, turniej „Strongman”, turniej tenisa ziemnego, mistrzostwa w przeciąganiu liny). Spośród imprez organizowanych w środowisku lokalnym, w których biorą udział wychowankowie, wskazania wymagają: festyn z okazji Dnia Dziecka dla dzieci niepełnosprawnych, XV Integracyjny Bal Mikołajkowy - dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo i umysłowo, rajd integracyjny w paśmie górskim Karkonoszy – Rudawy Janowickie, XII Bieg Memoriałowy im. Tadeusza Pietroszka, Indywidualne

Mistrzostwa Dolnego Śląska w biegach przełajowych, Festyn Integracyjny „Stop przemocy” w Legnicy, VI rowerową pielgrzymkę na Jasną Górę, V Niecodzienne Jarmarki Dziecięce „Mojesz 2014” – Święto Napoleona.

Z rozmów z pracownikami i wychowankami ZP wynika, że wychowankom zapewnia się codziennie dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.

11. Prawo do praktyk religijnych

Posługę religijną w postaci odprawiania mszy świętych w Zakładzie Poprawczym w Jerzmanicach - Zdroju sprawuje kapelan zatrudniony na podstawie umowy o pracę. W dniu wizytacji w placówce nie przebywali przedstawiciele innych niż rzymskokatolickie wyznań. W trakcie przeprowadzonych rozmów przedstawiciele Mechanizmu nie odnotowali głosów świadczących o nieprzestrzeganiu prawa wychowanków do kultywowania praktyk religijnych.

12. Zalecenia przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Dyrektorowi Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach - Zdroju:

- 1.1. urządzenie izb izolacyjnych i przejściowych w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego;
- 1.2. wydawanie odzieży dziennej wychowankom umieszczanym w izbach przejściowych i izolacyjnych;
- 1.3. dostosowanie placówki podczas rozbudowy lub przebudowy budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 1.4. wyeliminowanie ograniczenia kontaktów wychowanków ze światem zewnętrznym, polegającego na uzależnianiu odwiedzin członków dalszej rodziny oraz osób spoza rodziny od zgody dyrektora placówki lub osoby przez niego upoważnionej;
- 1.5. przestawienie monitorów w dyżurce strażników, znajdującej się przy pomieszczeniu stołówki, w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z wyświetlanym na nich obrazem przez wychowanków;
- 1.6. poszerzenie oferty szkoleniowej, adresowanej do pracowników Zakładu o szkolenia z zakresu praw dziecka w prawie krajowym i międzynarodowym;

1.7. rozważenie utworzenia samorządu wychowanków.